

Er ref: NV-07785-21

Jonas Nordanstig

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

Jonas.nordanstig@naturvardsverket.se

Vår ref: R:2021-81

Karin Tormalm

Karin.tormalm@skogsindustrierna.se

Yttrande över förslag till Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029

Sammanfattning

Skogsindustrierna yttrar i fråga om förvaltning av klövvilt och anser att;

- det är välkommet med en revidering av Strategi för svensk viltförvaltning, men den remitterade strategin saknar formulerade mål, riktning och därtill kopplade åtgärder för viltförvaltningen,
- de av riksdagen beslutade övergripande målen för älgförvaltning ligger fast och måste vara en grund för klövviltsförvaltning som helhet och därmed en viktig del av strategin
- Naturvårdsverkets kvantifiering av riksdagens mål för älgförvaltningen, som regeringen i proposition (prop. 2021/22: 58) angett ska gälla för förvaltning av skog och klövvilt måste ingå som mål i strategin,
- åtgärder för att nå målen som Naturvårdsverket redovisar i regeringsuppdrag 2018, ska vara centrala delar i strategin,
- länsstyrelsernas ansvar för att nå nationellt beslutade mål måste tydliggöras och vägledning ges,
- begreppet "vägval" indikerar att det finns möjlighet att välja. "Mål" eller "inriktningsmål" är tydligare,
- visionen behöver tydligare ange vad som ska balanseras. Förslag: *En viltförvaltning som balanserar viltets värden och dess olägenheter*

Skogsindustriernas yttrande

Generella synpunkter

Skogsindustrierna välkomnar revidering av Strategi för viltförvaltning. En väl formulerad och tydlig strategi kan bidra till en gemensam bild av viltförvaltningens inriktning de närmaste åren, visa på ansvarsfördelning, ge nödvändig och efterfrågad vägledning samt bidra till genomförande för att nå riksdagsbeslutade målsättningar.

Den remitterade strategin är en välskriven redogörelse av vad en viltstrategi *kan* innehålla, men förslaget i sin nuvarande utformning kan inte anses vara ett verktyg för att nå framgång eftersom den i stort saknar formulerade mål, riktning, och därtill kopplade åtgärder och ansvarsfördelning inom viltförvaltningen. **Strategin ska hantera balansen mellan att främja de värden viltet har för jakt och andra upplevelser men utan att detta medför oacceptabla negativa konsekvenser för andra samhällsmål, för näringsliv eller för enskilda.**

Riksdagens har i proposition Älgförvaltningen (prop 2009:10/239) beslutat om övergripande mål för älgförvaltningen; "en livskraftig älgstam av hög kvalitet som är i balans med betesresurserna och en produktionsanpassad älgjakt". Samma proposition anger att medel för att nå målen är "att älgstammens storlek genom lämplig avskjutning ska anpassas till betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten". I proposition Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvård i skogen med frivilligheten som grund, (prop. 2021/22: 58) anger regeringen att Naturvårdsverkets kvantifiering av riksdagens mål för älgförvaltningen är de mål som ska gälla för förvaltningen av skog och klövvilt; dvs att *högst 5 procent (2 procent i*

områden med låg bonitet) tallstammar har årligen uppkomna viltskador orsakade av hjortdjur och minst 85 procent tallstammar är oskadade av hjortdjur. Målet möjliggör att 7 av 10 förnygrade tallstammar förblir oskadade när inventerad ungskog uppnått 5 meters höjd. **Dessa beslut och samhällsmål ligger fast och måste ingå som mål i strategin samt vara en grund för klövviltsförvaltning som helhet.**

I Skogsstyrelsens rapport *Skogsskötsel med nya möjligheter* (Rapport 2019/24) rankas klövviltsförvaltning med inriktning att sänka betesskadorna som den enskilt viktigaste åtgärden för att öka tillgången på skogsråvara. Bland 13 identifierade områden bedöms klövviltsförvaltningen tillsammans med två andra områden svara för 70–80 procent av potentiell tillväxtökning. Det framgår i den ovan nämnda propositionen (prop. 2021/22: 58); att "klövviltet har idag stor negativ påverkan på virkesproduktionen och den biologiska mångfalden" och att "en tydlig minskning av klövviltspopulationerna bör ske i närtid samtidigt som skogsskötseln anpassas för ökade fodermängd". Därutöver anger regeringen att möjligheter till åtgärder, och vid behov regelförändringar, för att minska skadenivåerna ska utredas. **En strategi för viltförvaltning med tydliga mål om att oacceptabla skador ska undvikas är ett utmärkt verktyg för att sätta mål och presentera åtgärder, utöver lagstiftning, som bidrar till regeringens ambition. Men detta saknas i förslaget.**

I den uppföljning av mål inom älgförvaltningen som Naturvårdsverket gjorde i regeringsuppdrag 2018, konstateras att riksdagens övergripande målsättningar med älgförvaltningen inte har uppnåtts. I redovisningen framgår vidare att vilthandläggare på Länsstyrelserna efterfrågar tydlighet i viltförvaltningssystemet när det gäller hjälpmedel, lagstiftning, manualer, riktlinjer och vägledning. **Eftersom merparten av detta åligger Naturvårdsverket borde en strategi vara det självklara verktyget för att möta denna efterfrågan.**

Synpunkter på enskilda delar av utkastet till strategi

Strategins syften och uppbyggnad

Bra syften och strukturerad uppbyggnad. Den efterföljande strategin möter dock inte det som utlovas. Vilken är riktningen? Hur fördelas ansvar? Vilka mål formuleras, vilka prioriteringar och vilka åtgärder planeras?

Utgångspunkter

Viltet i Sverige i dag: Här finns formuleringar som indikerar att Naturvårdsverket anser att viltstammarna generellt är på en önskvärd nivå. Det är inte är i linje med riksdagens bedömning, Naturvårdsverkets ställning i frågan, regeringens uttalanden eller de areella näringarnas uppfattning. Formuleringen behöver ändras.

Viltförvaltningen utgår från ekosystemen: Här används ordet *samspel* på ett sätt som indikerar "djur och natur i harmoni". Skogsindustrierna anser att formuleringen "Viltet lever i konkurrens om utrymme och föda i naturen" ger en mer korrekt beskrivning villkoren.

Begreppen vilt, förvaltning och brukande: Det är positivt att utgå från *viltförvaltning* istället för *viltvård*, och en rimlig definition presenteras. Det framgår att tydliga och relevanta mål bör formuleras. Skogsindustrierna delar den bilden men konstaterar att sådana mål nu saknas. Sista meningen i stycket bör ändras så att det framgår att brukandet *ska vägas* mot andra intressen, istället för *kan behöva vägas*...

Vision

Förslag till alternativ vision: **En viltförvaltning som balanserar viltets värden och dess olägenheter.** Det blir annars svårt att veta vad som ska balanseras mot vad.

Vägval

Begreppet "vägval" indikerar att det finns en valmöjlighet. Skogsindustrierna anser att "mål" eller möjligtvis "inriktningsmål" är tydligare när planerade åtgärder kopplas till målen.

Vägval 1: Här bör det framgå att inom vissa förvaltningsområden, klövvilt och rovdjur, finns redan en uttolkning av balansen som det läge då toleransnivåerna är uppfyllda.

Vägval 3: Att det behövs en tydlighet i ansvarsfördelning, roller och mandat konstaterade Naturvårdsverket redan i uppföljning av mål inom älgförvaltningen, 2018. Strategin saknar dock en sådan tydlighet.

Vägval 4: Beslut ska inte alltid fattas "så nära de människor som berörs som möjligt", utan beslut ska fattas på "lägsta lämpliga" nivå. Av riksdagsbeslut (prop 2009:10/239) och Naturvårdsverkets uppföljning av mål inom älgförvaltningen, 2018 framgår att inom älgförvaltning är denna nivå älgförvaltningsområde.

Vägval 5: Strategin bör tydliggöra länsstyrelsernas ansvar för att nationellt fattade beslut blir genomförda inom geografiska områden respektive länsstyrelse ansvarar för. Det kan ske genom vägledning och uppföljning av att beslutade mål nås samt genom att åtgärder vidtas om mål inte nås.

Vägval 6: Att arter påverkar varandra framgår, men Sveriges internationella åtaganden för biologisk mångfald innefattar, utöver viltarterna, även annan biologisk mångfald, till exempel lövskogsarter. Det bör framgå att viltet i många avseenden har en negativ påverkan på biologisk mångfald och att en balans i detta avseende krävs.

Vägval 10: Ett mål om att främja jakt som näring måste innehålla formuleringar om att detta främjande måste ske inom rimliga gränser för att inte orsaka negativa effekter för andra samhällsmål och intressen.

Vägval 11: Jägarexamen bör även innehålla information om skälen till att en balans mellan olika intressen alltid ska göras. Ökad kunskap om skador på skog och grödor, på biologisk mångfald, och i trafiken, information om skadenivåer, ekonomiska konsekvenser och kostnader för samhället behövs. Ett tydliggörande att man som jägare har ett ansvar och en möjlighet att bidra till många mål i samhället bör vara en del av utbildningen.

Vägval 13: Utmärkt målsättning, med många win-win-möjligheter.

Vägval 14: Formulering "Täta stammar av klövvilt, rovdjur och stora fåglar **kan orsaka** ekonomisk skada, påverka markanvändningen negativt och leda till försämrad livskvalitet för de som drabbas" är en kraftigt problemförminskande beskrivning. Det måste framgå att "täta stammar av ...**orsakar** ekonomisk skada." Strategin måste beskriva och hantera den situationen. Den samhällsekonomiska utgångspunkten som ska ge stöd för beslut i det enskilda fallet vid förebyggande av skada bör inkludera kommande krav på Sverige genom förslag till ny LULUCF-förordning¹. Förslaget innebär krav på ökad kolsänka för Sverige på nästan 12 miljoner ton CO₂ per år. Den minskade skogliga tillväxten, orsakade av viltbete utöver den tolerabla nivån, ligger i dag på cirka 6,9 miljoner m³fub/år, (fast kubikmeter under bark). Det motsvarar 11,3 miljoner ton CO₂ per år, dvs nästan hela den ökning som nuvarande förslag medför. Det innebär att om skadenivåerna sänkts till den nivå samhället har satt som mål skulle en central del av Sveriges beting inom den europeiska klimatpolitiken vara uppnått.

Vägval 15: Metoder i form av stängsling och skrämning för att undvika skador är inte relevant för klövviltförvaltning. Markanvändning påverkar viltarternas beteende och genom aktiva och medvetna åtgärder har avverkningsytorna sjunkit under de senaste decennierna. Detta har medfört minskad mängd foder för klövvilt i ungskog. Mindre hyggesytorna är en positiv och önskvärd utveckling som spås fortsätta, vilket bör tas i beaktande när balans mellan viltstammar och naturlig fodermängd bedöms och förslag till åtgärder tas fram.

---

¹ LULUCF Land Use Land Use Change and Forestry.

<https://www.regeringen.se/4a075f/contentassets/27bc882efdeb423d880d4a156173c94d/proposal-for-a-regulation-amending-the-lulucf-regulation.pdf>

Ny remiss

Med anledning av att den remitterade versionen av strategin brister i tydlighet och saknar så pass många väsentliga delar utgår Skogsindustrierna från att en remissomgång kommer att genomföras.

Skogsindustriernas utgångspunkt

Viltskadornas ekonomiska konsekvenser

Skogsbruket finansierar sedan 2014 landsomfattande inventeringar av älgbeteskadorna på skog, ÄBIN.

Inventeringen görs för att ge ett faktaunderlag till älgförvaltningen och för att följa upp om mål för tolerabla betesskador uppnås. Med hjälp av de senaste årens ÄBIN-resultat och Skogsforsks studier av tillväxtnedläggningar till följd av älgskador har skogsbruket under 2020 gemensamt beräknat de tillväxtförluster och samhällskostnader som minskad skogsproduktion pga betesskador medför. Beräkningarna visar på stora konsekvenser:

- Tillväxtförlust i skogen, utöver tolerabel nivå, om viltbete fortsätter som idag beräknas till 6,9 miljoner m³fub/år, (fast kubikmeter under bark) vilket är ca 10 procent av nuvarande årlig avverkning.
- Den genomsnittliga ekonomiska förlusten av skadorna utöver tolerabel nivå, beräknades för skogsbruket i hela landet till 1,4 miljarder kronor per år i förlorat skogsnetto.
- Samhällskostnader för skadorna kan relateras till uteblivet förädlingsvärde. En beräkning av detta för skogsbruk och skogsindustri visar att betesskadorna orsakar ett minskat förädlingsvärde på 11,9 miljarder kronor årligen, utöver den tolerabla nivån, om betesskadorna fortsätter som idag. Den totala skadan beräknades till 20,5 miljarder kronor/år, och den skada som tolereras av skogsbruket motsvarar således ett förädlingsvärde på 8,6 miljarder kronor/år. Till detta ska läggas de betydande risker för andra skador som uppstår i framtiden, på grund av att markägare gör trädslagsval som innebär lägre risk för betesskador, men som inte är optimala för växtplatsen. Beräkningarna omfattar inte heller skador i plantskog under 1 m medelhöjd vilket bidrar till en underskattning av problematiken och dess effekter.
- Om den uteblivna tillväxten, utöver den tolerabla nivån, räknas om till avverkningsvolym motsvarar det cirka 6 600 arbetstillfällen i skogsbruk och skogsindustri. Om man dessutom räknar in alla indirekt sysselsatta (underleverantörer) är effekten cirka 11 700 uteblivna arbetstillfällen.
- Den minskade tillväxten, utöver den tolerabla nivån, bedöms långsiktigt motsvara ett årligt CO₂-upptag på nästan 12 miljoner ton per år, eller ca 23 procent av dagens svenska utsläpp av fossilt CO₂.

Rapporten där dessa beräkningar redovisas har tagits fram i samarbete mellan Billerud-Korsnäs, Holmen, LRF Skogsägarna, Mellanskog, Norra Skog, SCA, Skogsindustrierna, Stora Enso, Sveaskog och Södra och bifogas detta remissvar.

För Skogsindustrierna

Karin Tormalm